

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

AHARE MOT • אחריו מות

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ג"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Kutsal Halk, Kutsal Topraklar

Özet

Antlaşma halkının neden kendine ait bir ülkeye ihtiyacı vardı? **Acaba neden Tora'nın anlatımının merkezinde, Erets Yisrael'e yönelik bir yolculuk vaadi yer almaktadır? Yahudilik neden her nerede yaşıyor olurlarsa olsunlar bireyler tarafından uygulanabilen bir inanç sistemi değildir?**

Bu konuda bir cevaba yaklaşmanın en iyi yolu, Ramban'ın (Nahmanides) bu haftaki *perasha* da yer alan önemli bir açıklamasıdır. Vayikra kitabının 18. *Perek*i, Ülke'yi murdar etmeye karşı ciddi bir uyarıyla sona erer. Özetle, "Eğer Ülke'yi murdar ederseniz, ağır bir şekilde cezalandırılacaksınız" demektedir.

Ramban şu bariz soruyu sorar: Tora'da ödül ve ceza; *mida keneged mida*, yani kısasa kısas prensibine dayanır. Ceza, suçla uyumlu olmalıdır. Eğer Bene Yisrael, *mitsvot ateluyot baarets*, yani Erets Yisrael'e bağlı *mitsvaları* ihmal veya ihlal ederlerse, cezanın Erets Yisrael'den sürgün şeklinde gelmesi makul olacaktır. Ancak, Ülke ile hiç ilgisi olmayan birçok ihlal, mekânla değil, insanın şahsıyla bağlantılı birçok emir vardır. Neden bunlar da sürgüne yol açsın? Ramban buna cevap olarak, esas olarak tüm emirlerin Erets Yisrael ile ilişkili olduğunu belirtir. Diaspora'da *tefilin* takmak veya *kaşerut* kurallarını gözetmek veya Şabat'a bakmakla bunları Erets Yisrael'de yapmak basitçe aynı şey değildir. **Tora, kutsal topraklarda yaşayan kutsal bir halkın kanunudur.**

Tora'nın açılış bölümleri ve bu bölümlerin anlattıkları üzerinde biraz düşünerek bunu daha iyi anlayabiliriz. Tanrı, Yaratıcı'sının isteğini yapmayı özgür iradesiyle seçecek bir insanlık istiyordu. Ancak insanlık başka bir yolu seçti. Adam ve Hava günah işledi. Kayın, kardeşini katletti. Kısa bir süre içinde "yeryüzü şiddetle dolmuştu" ve Tanrı "yeryüzünde insanoğullarını yaptığı için pişman olmuştu". Tanrı Tufan'ı getirdi ve bu kez *tsadik* Noah'la, baştan başladı; fakat insanlar O'nu yine hüsrana uğrattılar. Bunun üzerine Tanrı başka bir yola başvurdu. Bu kez, yaşayan bir örnek ile ilerleyecekti: Avraam, Sara ve çocukları. Onlar, bir antlaşma ve Tora ile bir halk haline geleceklerdi.

Tora'nın emirleri, merkezinde Tanrı'nın bulunduğu bir toplumun inşasına yönelik bir reçetedir. Tanrı, Yahudi halkından, inşa ettikleri toplumun şekil ve dokusuyla, insanlık için bir rol modeli olmalarını istemektedir. Bu, adalet ve hukukun egemenliği, fakirler, marjinaler, kırılanlar ve zayıflar için refah ve ilgi ile karakterize edilen, herkesin

Tanrı'nın hükümranlığı altında eşit saygınlığa sahip olacağı bir toplum olacaktır. Böylesi bir toplum, başkalarının hayranlığını kazanacak ve zaman içinde onlar tarafından örnek alınacaktır.

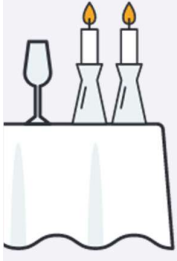
Bir toplumun, bir ülkeye, bir yuvaya, bir ulusun kendi kaderini, en derin iştiağı ve idealleri doğrultusunda şekillendirebileceği bir yere ihtiyacı vardır. Yahudiler çok uzun zamandan beri, neredeyse dört bin yıldır dünyada mevcuttur. Bu dönem boyunca yeryüzündeki her diyarda, bazen iyi, bazen kötü koşullar altında, bazen özgürce bazen zulme maruz kalarak yaşamışlardır. Ama tüm bu zaman içinde, çoğunluğu oluşturdukları ve hükümran oldukları yalnızca tek bir yer olmuştur: işlemesi zor bir toprağa sahip olan, çok az yağmur alan, etrafı düşman ve imparatorluklarla çevrili minik bir ülke; Erets Yisrael.

Her nerede olurlarsa olsunlar, Yahudiler, Erets Yisrael *hakkında* ve yüzlerini Erets Yisrael'e *dönerek* dua etmişlerdir. Yahudi halkı her zaman, merkezinin kutsal topraklar ve onun içinde, kutsal şehir Yeruslayim olduğunun bilinciyle yaşamıştır. O uzun sürgün yüzyılları boyunca, Tanrı'nın bir gün onları geri getireceğine dair sözleriyle beslenerek, anılar ve ümit arasında askıda yaşamışlardır.

Yahudilerin bir ülkeye ihtiyaçları vardır, çünkü onlar, Tanrısal Mevcudiyeti, kolektif yaşamlarının müşterek ortamlarında yeryüzüne indirmekle görevlendirilmiş olan ulustur.

Yahudilerin, kendi toplumlarını yaratmak ve Tanrısal planı izlemek için bir ülkeye ihtiyaçları olduğu gerçeği, Yahudiler kadar Hıristiyanlar ve Müslümanlar için de bir mesaj niteliğindedir. Hıristiyan ve Müslümanlara "**Eğer Avraam'ın Tanrı'sına inanıyorsanız, Avraam'ın evlatlarının, Tanrı'nın onlara vaat etmiş ve sürgünden sonra geri döneceklerine dair onlara söz vermiş olduğu Ülke üzerinde hak sahibi olmalarını temin edin**" demektedir.

Yahudilere olan mesajı ise şöyledir: Bu ülkede yaşama hakkınızın ta kendisi, bireysel ve toplumsal olarak, adalet ve şefkat, sadakat ve cömertlik, akrabanızı ve yabancıyı sevmek standartlarına uygun olarak yaşama göreviyle el ele yürür. Bizim misyon ve kaderimizi teşkil eden budur: **Kutsal topraklarda kutsal bir halk olmak.**

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Erets Yisrael'i kendi hareketlerimizle yükseltmeye devam etmemizin bazı yolları nelerdir?
2. Hayatınızda, "evinizin", yaşamak için bir yerden ibaret olmanın ötesinde bir anlam taşıdığı bir zaman aklınıza geliyor mu?
3. Tora'da belirtildiği şekilde, ülkenin kutsiyetini korumak üzere bizden beklenen başka şeyler var mıdır?

Kısaca Peraşa

Ahare Mot *peraşası*, Koen Gadol'un, büyük Kefaret Günü olan Yom Kipur'daki özel ibadetini tarif eder.

Bir Bet Amikdaş'ımızın, veya Mişkan'ımızın, olduğu dönemde, Koen Gadol'un *Kodeş Akodaşim'e* ("Kutsalların Kutsalı"; yani Mabet'in en kutsal bölümü) girişi, Yahudi yılının manevi açıdan doruk noktasını işaretlerdi. Dramatik ve oldukça yüklü bir ritüelle, Koen Gadol, birbirine tıpatıp benzeyen iki teke arasında kura çeker, bunlardan biri *korban* olarak sunulmak üzere seçilirken, "günah keçisi" deyiminin kaynağı olan diğeri ise ölmek üzere çöle gönderilirdi. Ahare Mot *peraşası* Yom Kipur ritüellerinin ana hatlarını verirken, arınma ve kefarete konularını vurgulamaktadır.

Peraşa bunun yanında Yisrael halkına yönelik bazı yasakları da listeleterek bunları, Ülke'nin saflık ve kutsiyetini koruma bağlamı çerçevesinde vermektedir. Öyle ki, Ülke, bu yasakları ihlal ederek kendisini kirletenleri kusacaktır. *Peraşa*, Erets Yisrael'in ta kendisinin, Tanrı ile Yisrael arasındaki antlaşma içinde bir taraf olduğunu ve üzerinde yaşayan sakinlerin ahlaki başarısızlıklarına – ve ahlaki başarılarına – tepki verme kabiliyetini taşıdığını öğretmektedir.

Peraşadan İlkeler

Aaron: Koen Gadol'um ben; ve çok önemlidir ibadetim. Kaderinizi belirler Yom Kipur'da yaptıklarım.

Bene Yisrael: Kanunları gözetmek, bir yükümlülük olmanın ötesindedir; sizi kutsal bir ulus yapan şeyin özüdür.

Yom Kipur: Yılın en kutsal, en özel günü. Tanrı'nın O'na yaklaşmamızı emrettiği gün.

Erets Yisrael: Ben saf tutun, ben de sizi koruyayım. Ben sizin değerlerinizin yansımaysım; her yönden kutsalım.

Peraşadan Pratigē

Erets Yisrael'de pratikte yerine getirilen *mitsvalar* özel bir önem taşır. Bununla birlikte, Erets Yisrael'de yaşamayanların bile, gündelik yaşamlarını kutsal ve yüksek kılmak için atabilecekleri bazı adımlar vardır. Genellikle, büyük bir özlemle arzu ettiğimiz, maneviyattan yoksunmuş hissi veren bir dünyada bunu nasıl yapabiliriz?

Bu konuda bir fikir, cemaatlerimiz içindeki sorumluluklarımızı arttırmaktır. Tıpkı Erets Yisrael'in Yahudi kimlik ve maneviyatında merkezi bir yere sahip olması gibi, yerel cemaat ve çevrelerimiz de yaşamlarımızda kayda değer bir role sahiptir.

Cemaat hizmetiyle uğraşmak, yerel iş yerlerini desteklemek ve toplumsal ritüellere katılmak aramızdaki bağları güçlendirebilir ve toplumsal yaşantımızı takviye edebilir.

Bu, cemaatle ilgilenme *mitsvası*, hayatlarımıza zenginlik katar ve Tora'nın, toplumsal ve manevi evlerimizin toprağını – hem sözlük anlamıyla hem de bir metafor olarak – beslemenin önemi hakkındaki öğretilerini yansıtır.

- Gündelik rutininizi daha yüksek bir düzeye taşımak için bugün yapabileceğiniz neler var?

Peraşayla Oyun

Haydi “*Ülke ve Komuta*” oynayalım.

Bu oyunda herkesin ayrılması ve evden, diğer oyunculara göstermeden, Erets Yisrael'i temsil edebilecek bir nesne toplaması gerekecek!

Bunun ardından tüm oyuncular masaya geri dönecek ve her oyuncuya, getirdiği objenin Ülke'nin kutsiyeti ve buraya yönelik saygı temasıyla ne şekilde bağlantılı olduğunu açıklaması için bir fırsat tanınacak. Bakalım ne kadar yaratıcı olabiliyorsunuz!

Peraşadan Bilmece

Soru: *Paro'nun Mısır'daki sarayında Binyamin'in durumu ile Yom Kipur'da Koen Gadol arasındaki bağlantı nedir?*

Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Felsefe

Bu hafta Rabi Sacks, *mida keneget mida* fikrini açmakta ve Tora'nın ödül ve ceza sisteminin, yapılan doğru veya yanlış hareketlerin doğasını doğrudan yansıttığını öğretmektedir. (Tora'dan gelen popüler “göze göz” deyimine aşina olabilirsiniz.) Rabi Sacks ayrıca, Erets Yisrael'de yerine getirilen her *mitsvanın*, benzersiz bir önem taşıdığına ve böylece halk ile ülkesi arasındaki bağı güçlendirdiğine de işaret etmektedir.

Ülke'yi kutsal tutmak, basitçe, tali bir işten ibaret değildir; aksine, Tanrı'nın kanunlarının yerine getirilmesinde merkezi bir ögedir. Bu da bize, çevremizin ve kendi değerlerimizi uyguladığımız genel bağlamın, manevi ve ahlaki yaşamlarımızın nitelik ve tesirini kayda değer ölçüde etkilediğini öğretir. Bu inanılmaz derecede önemlidir: Ülke yalnızca yaşanacak bir yer olmaktan ibaret değildir; Tanrı ile Yahudi halkı arasındaki antlaşmanın ayrılmaz bir tarafıdır!

Peraşa Anlatısı

Kibuts Sasa'nın Hikâyesi

Kibuts Sasa, Yahudi toplumunun seçkin yeraltı savunma örgütü Palmah'ın üyeleri tarafından 1949 yılında kurulmuştu. Kurucular II. Dünya Savaşı'ndan kurtulmuş kişilerdi ve Yisrael'in bağımsızlık savaşı sırasında birçok muharebeye katılmışlardı. İlk geldiklerinde Erets Yisrael kısmen kayalık ve çöllük, kısmen de bataklıktan oluşmaktaydı. Anlaşılabileceği üzere bu, herhangi bir tarım faaliyeti için ideal bir ortam olmaktan çok uzaktı. Ancak Kibuts Sasa'nın üyeleri, bu yeni evlerini bir başarı hikâyesine dönüştürmekte kararlıydı. İşe, kayalık toprağı

temizlemekle başladılar. Bu, gerçekten de sebat etmeyi ve adanmışlıkla çalışmayı gerektiren, yorucu ve zaman alan bir süreçti. Ancak bu yeni görevlerini başarıyla yerine getirdiler.

Yıllar süren gayretli çalışma sonucunda, Kibuts Sasa sakinleri, zorlu ortamlarını verimli bir toprağa dönüştürmeyi ve zaman içinde, bölgedeki en başarılı tarım operasyonunu geliştirmeyi başardılar. Bahçeler, bağlar ve tarlalar ekip dışkıları, süt tarımı ve et tesisleri kurdular. Gözlerinizi kapatırsanız, güzel kokular yayan bitkilerin yetişmesini neredeyse koklayabilirsiniz!

Ama onların toprağa olan sevgileri tarımla kalmadı. 1980'li yıllarda Kibuts Sasa, Plasan Sasa'nın kuruluşuyla birlikte yeni bir endüstriyel arenaya girdi. Plasan Sasa, işe fiberglas üretimiyle başlayıp daha sonraları ileri zırh teknolojisi üzerinde uzmanlaşarak, dünya çapında askeri ve sivil araçlar için koruma çözümleri üreten bir fabrikaydı. Tarım ve çiftçilikten ileri teknoloji endüstrisine olan bu geçiş, insanların, tüm kibutsu geçindirmek için yeteri kadar para ve yiyeceğe sahip olmasını da sağlamıştı.

Tarihi boyunca, Kibuts Sasa, güçlü bir cemaat ruhunu korumuştur. Kibuts sakinleri Ülke'yi sevmekte ve tıpkı Tora'nın emrettiği şekilde onun bakımıyla uğraşmaktadır. Burası onlar için sadece yaşanacak bir yer olmaktan ibaret değil. Yahudi halkı olarak kimliklerinin bir parçası.

Peraşadan Düşünceler

Siz Ne Yapardınız?

Yaşadığı ortama saygı duymayan birine ne derdiniz? Ona kendi ülkesine biraz sevgi göstermeyi öğretmeye çalışacak olsanız ne yapardınız?

Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

Cevap: Giysiler! Binyamin'e, Yosef'le ilk karşılaşmasının ardından beş takım giysi verilmişti ve Tora bunu, tam çeviriyle "beş değişim" anlamına gelen bir terimle belirtmektedir (Bereşit 45:22). Koen Gadol da Yom Kipur boyunca giysisini beş kez değiştirir.

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.